

KLASIFIKACIJA I POREDAK POZICIJA U BILANSU STANJA

Podgorica, 2020.

Klasifikacija pozicija aktive

- Klasifikacija pozicija aktive predstavlja razvrstavanje, a potom grupisanje sredstava po određenom kriterijumu, odnosno principu i iskazivanje u bilansu stanja.
- Razlikujemo:
  - ❖ *Kriterijum funkcionalnosti*
  - ❖ *Rok vezanosti*
  - ❖ *Pojavni oblik sredstava*
  - ❖ *Stepen likvidnosti*
  - ❖ *Pravno-ekonomski odnos sa dužnikom*
  - ❖ *Lokacija dužnika*

- **Kriterijum funkcionalnosti** – Sredstva se grupišu prema funkciji koju imaju u procesu reprodukcije.

Operativna: Osnovna i obrtna sredstva

Investiciona aktiva: dugoročna finansijska ulaganja

- **Rok vezanosti:**
  - ❖ Dugoročno vezana sredstva: osnovna sredstva, nematerijalna imovina, dugoročni fin. plasmani, stalne zalihe.
  - ❖ Kratkoročno vezana sredstva: sezonske zalihe, kratkoročna potraživanja i hartije od vrijednosti.
  - ❖ Likvidna sredstva: gotovina u blagajni ili na depozitnom računu po viđenju u banci

● **Pojavni oblik sredstava:**

- ❖ Realna sredstva: osnovna sredstva i zalihe (sve).
- ❖ Monetarna sredstva: potraživanja, hartije od vrijednosti i gotovina.
- ❖ Izgubljena sredstva: gubitak iskazan u aktivni.

● **Stepen likvidnosti:**

- ❖ Prvi stepen likvidnosti: gotovina i hartije od vrijednosti koje se kotiraju na berzi.
- ❖ Drugi stepen likvidnosti: potraživanja od kupaca
- ❖ Treći stepen likvidnosti: *kratkoročni finansijski plasmani*
- ❖ Četvrti stepen likvidnosti: gotovi proizvodi i trgovačka roba
- ❖ Peti stepen likvidnosti: nezavršena proizvodnja
- ❖ Šesti stepen likvidnosti: zalihe materijala
- ❖ Sedmi stepen likvidnosti: osnovna sredstva

Napomena: Determinante likvidnosti (faze, vrijeme i rizik)

- **LIKVIDNOST PREDUZEĆA** predstavlja sposobnost preduzeća da izmiri dospjele obaveze, tj. da ima dovoljno novčanih sredstava da izmiri obaveze koje dospjevaju.
- **LIKVIDNOST IMOVINE** predstavlja brzinu transformacije određenog oblika imovine u novac. Što je neki oblik imovine “brži” u procesu transformacije, to je dati oblik likvidniji sa aspekta likvidnosti imovine.

- **Pravno-ekonomski odnosi sa dužnikom:**

Ako je preduzeće povezano s drugim pravnim licima na dug, neodređen rok u dijelu zajedničke proizvodnje, prodaje ili finansiranja onda se potraživanja prema takvim preduzećima upisuju u okviru pozicije Potraživanja prema povezanim licima, radi sastavljanja konsolidovanog bilansa stanja.

- **Lokacija dužnika:**

Ukoliko se u poslovanju preduzeća javljaju dužnici na različitim lokacijama (domaći i inostrani dužnici), neophodno je račun potraživanja od kupaca razdvojiti na: Potraživanja od domaćih kupaca i Potraživanja od inostranih kupaca.

KLASIFIKACIJA POZICIJA PASIVE

- ***Klasifikacija pozicija pasive*** predstavlja razvrstavanja, a potom grupisanje izvora finansiranja prema određenom kriterijumu.
- Razlikujemo:

❖ *Vlasništvo :*

- ❑ Sopstveni izvori: Osnovni kapital (akcijski kapital, udjeli, ulozi inokosnih vlasnika), emisiona premija, rezerve, neraspoređeni dobitak.
- ❑ Pozajmljeni izvori: obaveze (kratkoročne i dugoročne).

❖ *Ročnost:*

- ❑ Trajni: sopstveni kapital, rezerve.
- ❑ Dugoročni: dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze po osnovu zajmova i emisije dugoročnih obveznica.
- ❑ Kratkoročni: kratkoročni zajmovi i obaveze iz poslovanja.

❖ Osnov nastanka izvora finansiranja

Sopstveni: (Početni kapital, dokapitalizacija, Iz finansisjkog rezultata, revolarizacija).

Tuđi:

Finansijski zajmovi, Robni zajmovi; - Nabavka robe (dobavljači); - Emisija obveznica; - Obaveze za porez; - Obaveze za carinu; - Obaveze za zarade;

❖ Pravno-ekonomski odnos sa povjeriocima

Ako je preduzeće povezano s drugim pravnim licima na dug, neodređen rok u dijelu zajedničke proizvodnje, prodaje ili finansiranja onda se obaveze prema takvim preduzećima upisuju u okviru pozicije Obaveze prema povezanim licima, radi sastavljanja konsolidovanog bilansa stanja.

❖ Lokacija povjerioca

Ukoliko se u poslovanju preduzeća javljaju povjerioci na različitim lokacijama (domaći i inostrani dobavljači), neophodno je račun dobavljača razdvojiti na: Obaveze prema domaćim dobavljačima i Obaveze prema inostranim dobavljačima.

Poredak pozicija u bilansu:

- Poredak pozicija u aktivi može biti izvršen ili po principu rastuće likvidnosti ili po principu opadajuće likvidnosti, a poredak pozicija u pasivi može biti izvršen ili po principu rastuće ročnosti ili po principu opadajuće ročnosti.
- rastuća likvidnost – opadajuća ročnost
- opadajuća likvidnost – rastuća ročnost

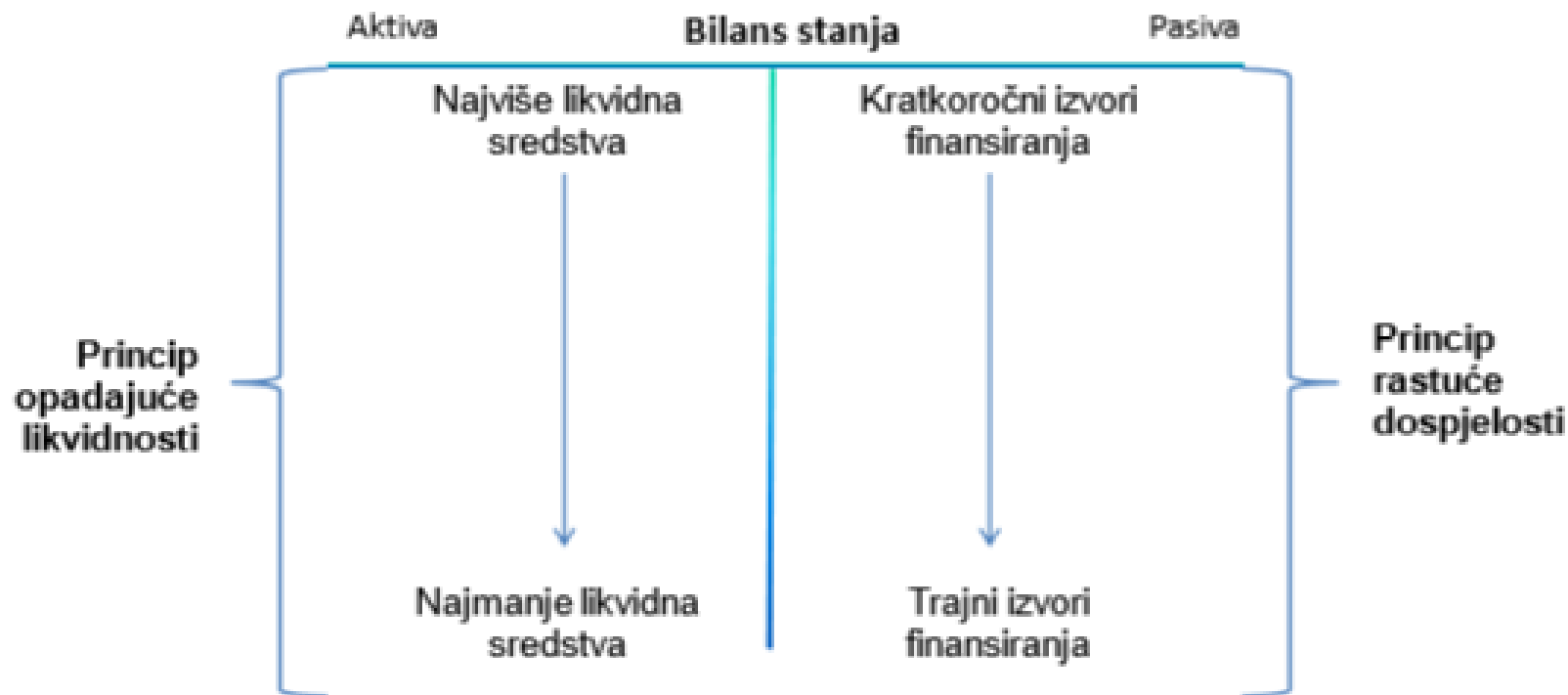
GRAFIČKI PRIKAZ

- Princip sigurnosti

Pokazuje pokrivenost dugoročno vezanih sredstava trajnim i dugoročnim izvorima finansiranja.

PRINCIP LIKVIDNOSTI

Pokazuje pokrivenost kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima – u prvi plan stavlja likvidnost.

PRIMJER:

- Na osnovu sljedećih bilansnih pozicija sastaviti Bilans stanja u skladu sa principom likvidnosti:

Učešća u kapitalu 20.000, Zalihe nedovršene proizvodnje 3.000, Dugoročna rezervisanja 6.000, Zemljište 25.000, Gotovi proizvodi 12.000, Potraživanja od kupaca (naplativa za 20 dana) 18.000, Dati kratkoročni zajmovi (naplativi za 3 mjeseca) 4.000, Zakonske rezerve 4.000, Udjeli DOO 80.000, Obaveze za porez (mjesec dana) 6.000, Dobavljači (8 dana) 14.000, Materijal 11.000, Tekući račun 7.000, Gubitak 15.000, Oprema 15.000, IV opreme 5.000, Mjениčne obaveze (60 dana) 3.000, IV mjeničnih obaveza 100, Dugoročni kredit 7.100, Kratkoročni kredit 5.000, Latentne rezerve 10.000, Skriveni gubici 6.000.

ZADATAK:

1. Odrediti visinu bruto imovine, neto imovine i imovine preduzeća
2. Utvrditi iznos dugoročno vezanih sredstava, kratkoročno vezanih sredstava i likvidnih sredstava
3. Utvrditi iznos trajnih, kratkoročnih i dugoročnih izvora finansiranja
4. Koliko iznose realna sredstva preduzeća?

Zadatak 2:

- Na osnovu sledećih bilansnih pozicija, sastaviti bilans stanja prema principu sigurnosti i izračunati koliko iznosi neraspoređena dobit prduzeća?

Zakonske rezerve 20.000, Osnovni kapital 63.000, Zalihe 100.000, Kratkoročne obaveze 45.000, Nematerijalna ulaganja 23.000. Potraživanja od kupaca 56.000, Gotovina 21.000, Dugoročni krediti 57.000, Rezervisanja 12.000, Materijalna ulaganja 14.000, Neraspoređena dobit?.

*“I KAD SI NA PRAVOJ STRANI PUTA, MOŽEŠ BITI PREGAŽEN AKO
STOJIŠ”*

Will Rogers

NAČELA BILANSIRANJA

Podgorica, 20.02.2020.

- Načela bilansiranja su zapravo principijelna pravila prikazivanja bilansa i utvrđivanja vrijednosti bilansnih pozicija.

1. Načelo stalnosti (*going concern*)
2. Načelo zaštite povjerilaca
3. Načelo uzročnosti
4. Načelo opreznosti
5. Načelo finansijske pažnje
6. Načelo istinitosti
7. Načelo jasnosti
8. Načelo povezanosti bilansa

Načelo stalnosti poslovanja podrazumijeva da preduzeću nije unaprijed određen životni vijek, već da je preduzeće osnovano sa ciljem vječitog opstanka. Zbog neograničenog vijeka postojanja, a radi povremenog praćenja stanja imovine i uspješnosti poslovanja preduzeća neophodno je sastavljanje finansijskih izvještaja (makar jednom godišnje).

Zahtijeva primjenu nabavne vrijednosti kod priznavanja pozicija BS.

Načelo zaštite povjericilaca polazi od imovinskog shvatanja bilansa. Imovinski bilans otkriva otkriva garantnu supstancu preduzeća koja se manifestuje u vidu sopstvenog kapitala. Što je veća garantna supstanca zaštita povjericilaca je veća. U skladu sa imovinskim bilansom, tj. Statičkim shvatanjem bilansa, na osnovu bilansa treba utvrditi pokriće obaveza imovinom, odnosno odrediti visinu garantne supstance za povjeriocioe (sopstveni kapital). U skladu sa ovim shvatanjem, **latentne rezerve i skriveni gubici** nisu imanentni bilansu, pa se može desiti da finansijski rezultat bude precjenjen, i usmjeren ka potrošnji, što će uticati na smanjenje garantne supstance u budućem periodu. Zato ni dinamičko shvatanje bilansa nije strano ovom načelu, jer se u krajnjem žele zaštititi povjerioci.

Načelo uzročnosti (korelacije) zahtijeva da se pri obračunu periodičnog rezultata prihodima dodijele svi prihodi i rashodima svi rashodi koji su nastali u obračunskom periodu i iskažu u bilansu uspjeha.

Načelo opreznosti podrazumijeva odmjeravanje prihoda na niže i odmjeravanje rashoda na više, ali uz isključivanje samovolje i potcjenjivanja finansijskog rezultata. Rashodi se precjenjuju, a prihodi potcjenjuju što utiče na manji finansijski rezultat i stvaranje latentnih rezervi. U skladu je sa **dinamičkim shvatanjem** bilansa. U suprotnosti se sa načelom istinitosti, ali mu je nadređeno .

Ostvaruje se kroz primjenu sledećih podnačela:

- Načelo realizacije – Dobici i gubici se priznaju samo ukoliko su tržišno realizovani!
- Načelo impariteta – iskazati gubitak iako nije tržišno verifikovan.
- Načelo najniže vrijednosti – imovinski djelovi bilansa se mogu procjenjivati na osnovu nabavne cijene ili cijene koštanja ali pod uslovom da ove cijene nijesu veće od vladajuće tržišne cijene.
  - Ne odnosi se na dugoročna ulaganja, tj. osnovna sredstva (nabavna vrijednost);
  - Odnosi se na zalihe i potraživanja!
- Načelo dnevne vrijednosti
- Načelo najviše vrijednosti- Odnosi se na obaveze koje se bilansiraju najmanje po nominalnoj vrijednosti, ali se ta vrijednost može povećati po različitim osnovama

Stvaranje latentnih rezervi odgovara **načelu finansijske pažnje**. Ono je komplementarno sa načelom opreznosti, a u suprotnosti sa načelom istinitosti.

Načelo istinitosti ne dozvoljava pojavu ni latentnih rezervi ni skrivenih gubitaka. U skladu je sa statičkim shvatanjem – bilans ne sadrži niti latentne rezerve niti skrivene gubitke. U suprotnosti sa načelom opreznosti.

Relativna istinitost – ukoliko postoje objektivne okolnosti da će se u budućnosti realizovati aktivnosti koje će smanjiti finansijski rezultat, dozvoljena je primjena načela opreznosti

Načelo jasnosti – zahtijeva jasnoću bilansa u smislu da su tačno i razumljivo nazvane bilansne pozicije, što se odnosi na zahtjev raščlanjivanja bilansnih pozicija u bs i bu i na zabranu kompezacije pojedinih pozicija aktive i pasive, odnosno prihoda i rashoda.

Bilans ne smije biti previše sažet, niti previše raščlanjen jer to narušava jasnost.

U skladu sa dinamičkom teorijom – uporedivost bilansa. Važan je trend garantne supstance. Realizuje se kroz:

- a) Načelo identiteta bilansa;
- b) Načelo kontinuiteta bilansa;
- c) Načelo podudarnosti bilansa

Načelo identiteta bilansa:

-Početni bilans novog obračunskog perioda mora biti jednak zaključnom bilansu prethodnog obračunskog perioda.

Načelo kontinuiteta bilansa:

Formalni kontinuitet: poredak pozicija uvijek isti, kao i nazivi pozicija – neophodno radi upoređivanja.

Materijalni kontinuitet: način vrednovanja pozicija uvijek isti – neophodno radi upoređivanja (ukoliko se promjene metode, neophodno navesti u napomenama i izraziti finansijski efekat promjene).

Načelo podudarnosti bilansa: Zbir periodičnih finansijskih rezultata = totalni rezultatu

Do jednakosti neće doći:

- Ukoliko se procjena pozicija vršila primjenom načela opreznosti, i latentne rezerve, tj. skriveni gubici se nisu manifestovale u zaključnom bilansu prije likvidacije.
- Ako se vršila raspodjela neto dobitka za potrošnju (neće postojati jednakost);
- U uslovima inflacije.

Procjenjivanje bilansnih pozicija

Za procjenjivanje bilansnih pozicija može se koristiti neka od sljedećih cijena:

- Nabavna cijena;
- Dnevna cijena;
- Likvidaciona cijena;
- Fer cijena.

a) **Nabavna cijena:**

Ono što je izdato za nabavku realnih dobara, kupovinu HOV ili deviza;

Nabavna cijena = Fakturna cijena + ZTN (transport, osiguranje, carina...);

Ukoliko govorimo o sopstvenoj (internoj) proizvodnji, nabavna cijena je ustvari cijena koštanja (CK)!

b) **Dnevna cijena:**

- Vladajuća tržišna cijena na dan bilansiranja (imovinsko shvatanje bilansa stanja);
- Vladajuća nabavna cijena na dan ponovne nabavke;
- Vladajuća tržišna cijena na dan prodaje.

c) **Likvidaciona cijena:**

- ❑ Tržišna cijena imovinskih djelova, odnosno čitavog preduzeća koje se likvidira.
- ❑ Ako preduzeće nema tržišnu perspektivu: uzima se pojedinačna likvidaciona cijena za svaki imovinski dio (zajedno čine likvidacionu masu iz koje se izmiruju obaveze);
- ❑ Ako preduzeće ima tržišnu perspektivu: javno se prodaje cjelokupno preduzeće, pa se utvrđuje likvidaciona vrijednost cijelog preduzeća.

d) **Fer vrijednost:**

Iznos novca za koji bi se neki resurs razmjenio između dobro informisanih strana koje su voljne da izvrše razmjenu.

HVALA NA PAŽNJI!